

Використана література:

1. Авдеева Н. Ключевые компетентности – новая парадигма результата образования / Н. Авдеева // Педагогика. – 2003. – № 5. – С. 34-39.
2. Гушлевська І. Поняття компетентності у вітчизняній та зарубіжній педагогіці / І. Гушлевська // Шлях освіти. – 2004. – № 3. – С. 22-24.
3. Життєва компетентність особистості // Науково-методичний посібник / за ред. Л. Сохань, І. Єрмакова та ін. – К. : Богдана, 2003. – 520 с.
4. Компетентнісний підхід у сучасній освіті / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : К.І.С., 2004. – 112 с.
5. Тараненко І. Розвиток життєвої компетентності та соціальної інтеграції / І. Тараненко // Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство. – К. : Контекст, 2000. – С. 37-40.

Пригодий А. В. Формирование исследовательской компетентности будущих учителей технологии.

В статье проанализирована степень разработанности педагогической профессионализации в психолого-педагогической литературе, выявлены факторы и обоснованы концептуальные позиции формирования исследовательской компетентности будущего учителя технологий.

Ключевые слова: исследовательская компетентность, учитель технологий.

Prihodiy A. V. The research competence of the future teachers of technology.

The article analyzed the degree of exploration in the professionalization of teaching psychological and educational literature and identified factors and justified conceptual positions of the research competence of future teachers of technology.

Keywords: research competence, the teacher technologies.

Процко Х. В.
Чернігівського національного педагогічного
університету імені Т.Г. Шевченка

ВИЗНАЧЕННЯ РІВНІВ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті розглянуто використання експертного методу парних порівнянь з метою визначення рівнів профорієнтаційної компетентності майбутніх учителів технологій.

Ключові слова: профорієнтаційна компетентність, рівні профорієнтаційної компетентності, ключові змістовні компетентності, операційно-діяльнісні компетентності.

Актуальність теми. Питання підготовки майбутніх учителів до профорієнтаційної роботи вже розглядалося у педагогічній практиці, але входження України до Болонського процесу вимагає від системи освіти впровадження загальноєвропейських стандартів. Однією з таких вимог є спрямування навчально-виховного процесу на компетентнісний підхід.

Отже, під час формування профорієнтаційної компетентності майбутніх учителів технологій необхідно чітко окреслити рівні та методи її визначення. Це дозволить більш ефективно проводити підготовку майбутніх учителів технологій до профорієнтаційної роботи в загальноосвітній школі.

Мета – надати характеристику та обґрунтувати за допомогою експертного методу парних порівнянь розроблені рівні сформованості профорієнтаційної компетентності майбутніх учителів технологій.

Під час підготовки майбутніх учителів технологій до профорієнтаційної роботи у загальноосвітній школі необхідно спрямувати увагу на формування профорієнтаційної компетентності на високому рівні.

Таким чином, для визначення сформованості профорієнтаційної компетентності майбутніх учителів технологій необхідно надати кількісну оцінку кожному з рівнів.

Проведений аналіз літератури дозволив встановити такі компоненти профорієнтаційної компетентності: мотиваційний, когнітивний, рефлексивний, операційно-діяльнісний.

В нашому дослідженні “рівень” розглядається як міра та ступінь розвитку будь-якої якості. Це дозволить провести комплексну оцінку певного педагогічного явища, зробити теоретичне і практичне обґрунтування критеріїв профорієнтаційної компетентності майбутніх учителів технологій.

Традиційно склалося, що найзручніше використовувати систему від трьох до шести рівнів, це зумовлено психологічними особливостями людини [3, с. 64]. Так, в педагогіці для оцінки навчальних досягнень майбутніх студентів виділяється чотири рівні: початковий, середній, достатній, високий. Відповідно до Болонського процесу, узагальнена шкала оцінювання ECTS так само має чотири рівні: достатньо, задовільно, добре та відмінно. Дослідник та науковець А. Гуржій, пропонує чотири рівня визначення компетентності: низький, середній, достатній, високий [1].

Таким чином, проаналізувавши вищезазначене було прийнято чотири рівні сформованості профорієнтаційної компетентності майбутніх учителів технологій: початковий, низький, середній та високий.

Для визначення загального рівня сформованості профорієнтаційної компетентності майбутніх учителів використовувалась методика оцінки професійної компетентності педагога Л. Давидової [2].

Отже, у сформованості кожного компонента профорієнтаційної компетентності (мотиваційного, когнітивного, рефлексивного, операційно-діяльнісного) було виділено по 4 рівні: початковий, низький, середній, високий. Теоретично різноманітних поєднань компонентів та рівнів їх сформованості може бути велика кількість, але на практиці не всі запропоновані комбінації можливі. Деякі з них емпірично заперечуються. Це пояснюється тим, що процес оволодіння профорієнтаційною компетентністю майбутніх учителів технологій поетапний. Якщо на першому етапі не відбувається формування ключових змістовних компетентностей (мотиваційної, когнітивної, рефлексивної), які є основою для оволодіння ключовими операційно-діяльними компетентностями, то, відповідно, вони не можуть бути сформовані. Тобто, маючи низький рівень сформованості мотиваційної та когнітивної компетентності, неможливо сформувати високий рівень ключових операційно-діяльних компетентностей.

Таким чином, для визначення загальної сформованості профорієнтаційної компетентності майбутніх учителів технологій необхідно визначити значимість кожної ключової компетентності за рівнями розвитку кожного з компонентів. Зазначену процедуру найкраще зробити за допомогою експертів методом “парних порівнянь”, який використовується в педагогіці для надання рангу певному об’єкту чи якості [3]. Перевага даного методу полягає у високому ступені формалізації, внаслідок відсутності малоінформативних питань та багатоваріантних відповідей на них. Експертам пропонується тільки вибрати з двох критеріїв один, перевагу якому вони віддають.

Отже, для визначення об’єктивної оцінки рівнів компонентів профорієнтаційної компетентності запрошується група експертів. Під час добору експертів необхідно враховувати кваліфікацію та досвід роботи фахівців за визначеним напрямком, наявність у них здібності до аналітичної роботи, володіння високим рівнем загальної ерудиції [3, с. 63].

Опитування експертів проводиться за допомогою спеціально розроблених для цього анкет, що мають детальний опис кожного з рівнів компонентів профорієнтаційної компетентності (16 компонентів) та таблицю для заповнення з алгоритмом попарного порівняння складових.

Після математичної обробки отриманих результатів було побудовано гістограму (рис. 1) за допомогою середніх сум рангів компонентів компетентності. На вісі абсцис зображені відповідні показники, на вісі ординат – суми рангів. початковим рівнем.

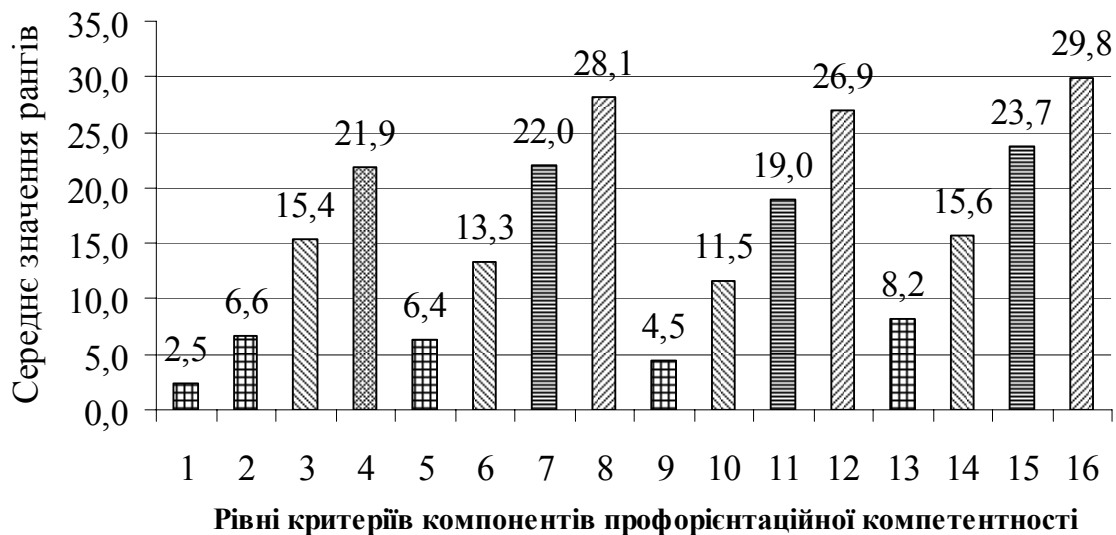

Рис. 1. Розподіл рівнів критеріїв профорієнтаційної компетентності майбутніх учителів технологій за рангами за допомогою функції

Компоненти мотиваційної компетентності: 1 – початковий рівень; 2 – низький рівень; 3 – середній рівень; 4 – високий рівень. **Компоненти когнітивної компетентності:** 5 – початковий рівень; 6 – низький рівень; 7 – середній рівень; 8 – високий рівень. **Компоненти рефлексивної компетентності:** 9 – початковий рівень; 10 – низький рівень; 11 – середній рівень; 12 – високий рівень. **Компоненти операційно-діяльнісної компетентності:** 13 – початковий рівень; 14 – низький рівень; 15 – середній рівень; 16 – високий рівень.

Отже, згідно з рис. 1 отримано чотири ранги компонентів профорієнтаційної компетентності. Для більшої наочності на гістограмі (див. рис. 1.1) компоненти профорієнтаційної компетентності зображені різними штриховими лініями залежно від належності до рангу (рівня). Зустрічаються компоненти, які можуть відноситись до двох рангів (рівнів) одночасно. Дана ситуація викликана тим, що кожна з компетентностей визначеного рівня має своє значення.

Наприклад, наявність високого рівня мотиваційного компонента у майбутніх учителів технологій не забезпечує сформованість профорієнтаційної компетентності на високому рівні.

На основі попередніх підрахунків та згідно запропонованої методики парних порівнянь перший ранг (рівень) включає в себе компоненти, які мають найменшу суму значень та знаходяться в межах з 1 по 8. До них відносяться: мотиваційний компонент, розвинутий на початковому та низькому рівні, когнітивний, рефлексивний та операційно-діяльнісний, з Другий ранг (рівень) – компоненти, які мають значення від 9 до 16. Це – мотиваційний компонент, з середнім рівнем сформованості, когнітивний, рефлексивний та операційно-діяльнісний компоненти, проявлені у майбутнього вчителя технологій на низькому рівні.

Третій ранг (рівень) за своїм значенням містить компоненти, які входять в проміжок чисел 17-24. Зазначений ранг містить мотиваційний компонент розвинений на високому рівні, та когнітивний, рефлексивний, операційно-діяльнісний середнього рівня.

Четвертий ранг (рівень) характеризується числами від 25-32 та містить мотиваційний, когнітивний, рефлексивний та операційно-діяльнісний компоненти, розвинені на високому рівні.

Таким чином, визначивши чотири ранги (рівні) компонентів профорієнтаційної компетентності майбутніх учителів технологій, маємо можливість виявити її реальний рівень, враховуючи поетапний характер формування кожної зі складових.

За допомогою отриманих даних визначимо граничну суму кожного з рівнів сформованості профорієнтаційної компетентності:

– до початкового рівня сформованості профорієнтаційної компетентності віднесені особи, у яких сума варіантів поєднання кожного з компонентів компетентностей знаходиться в межах 31 бала;

– до низького рівня варіанти поєднання, за яких сума чотирьох компонентів знаходиться в проміжку від 32 до 63 балів;

– до середнього рівня сформованості профорієнтаційної компетентності відносяться варіанти поєднання, за яких сума компонентів переважно знаходяться в межах від 64 до 95 балів;

– до високого рівня варіанти поєднань, за яких сума компонентів профорієнтаційної компетентності майбутніх учителів технологій знаходиться від 96 до 128 балів.

На основі проведених підрахунків виділено чотири рівні сформованості профорієнтаційної компетентності у студентів педагогічних спеціальностей за напрямком “Технологічна освіта”: початковий, низький, середній, високий. Рівень сформованості профорієнтаційної компетентності розглядався нами як ступінь оволодіння майбутніми вчителями технологій ключовими змістовними та операційно-діяльними компетентностями, які входять в систему профорієнтаційної компетентності.

Студенти з початковим рівнем сформованості профорієнтаційної компетентності не розглядають проблему професійного самовизначення школярів як актуальну, вважають що проведення профорієнтаційної роботи на уроках технологій є недоцільним, єдиними порадиниками щодо вибору учнями майбутньої професії можуть виступати лише їх батьки та шкільні психологи. Відсутні уявлення та знання про проведення профорієнтаційної роботи під час уроків з освітньої галузі “Технології”. Не усвідомлюється необхідність поповнення необхідних знань, набуття вмінь та навичок для проведення ефективної профорієнтаційної роботи. Способи вирішення професійних завдань (навчання, виховання та розвитку учнів) під час професійної орієнтації не засвоєні.

Студенти з низьким рівнем сформованості профорієнтаційної компетентності проявляють інтерес до проблеми професійного самовизначення особистості, але виявляються побоювання щодо проведення профорієнтаційної роботи під час уроків з освітньої галузі “Технології”, тому найбільш ефектним вважають проведення професійної орієнтації час занять зі шкільним психологом. Уявлення про проведення профорієнтаційної роботи на уроках технологій у загальноосвітній школі не зовсім чітке. Прагнення до поповнення знань, яких не вистачає, та набуття вмінь та навичок для здійснення ефективної профорієнтаційної роботи носить фрагментарний характер, але усвідомлюється їх нестача. Способи вирішення професійних завдань (навчання, виховання та розвитку учнів) під час професійної орієнтації не засвоєні.

Студенти із середнім рівнем сформованості профорієнтаційної компетентності мають стійкий інтерес до проблеми професійного самовизначення особистості в умовах загальноосвітньої школи; визнають право за школярами самостійно приймати рішення щодо вибору своєї майбутньої професії; професійну орієнтацію розглядають як найбільш ефективну систему взаємопов'язаних заходів, спрямованих на активізацію процесу професійного самовизначення та реалізацію здатності до праці особистості, виявлення її здібностей, інтересів, можливостей та інших чинників, що впливають на вибір майбутньої

професії. Мають здебільшого правильне розуміння проблем та особливостей професійного самовизначення школярів; у цілому правильні, але недостатньо систематизовані знання про специфіку проведення та організацію профорієнтаційної роботи в загальноосвітній школі. Прагнення до поповнення необхідних знань, набуття вмінь та навичок проведення профорієнтаційної роботи під час уроків з освітньої галузі “Технології” усвідомлене, але потреба у цілеспрямованому підвищенні рівня своєї профорієнтаційної компетентності ще не сформована. Способи виконання конкретних професійних дій у процесі проведення профорієнтаційної роботи засвоєні, але виникають ускладнення при вирішенні педагогічних завдань, які моделюють професійну діяльність під час здійснення профорієнтаційної роботи; набутий досвід у квазіпрофесійній діяльності.

Студенти з високим рівнем сформованості профорієнтаційної компетентності чітко усвідомлюють важливість проведення професійної орієнтації на професії у сфері матеріального виробництва під час уроків освітньої галузі “Технології”; визнають право за школярами самостійно приймати рішення щодо вибору своєї майбутньої професії; глибоко усвідомлюють значення професійної орієнтації як найбільш ефективної системи взаємопов’язаних заходів, спрямованих на активізацію процесу професійного самовизначення та реалізацію здатності до праці особистості, виявлення її здібностей, інтересів, можливостей та інших чинників, що впливають на вибір майбутньої професії. Володіють повними, глибокими та систематизованими знаннями щодо особливостей професійного самовизначення школярів, які необхідні для проведення профорієнтаційної роботи в умовах загальноосвітньої школи; усвідомлюють проблеми ринку матеріального виробництва свого району та області. Здатні аналізувати та адекватно оцінювати досвід здійснення професійної діяльності під час профорієнтаційної роботи. Спостерігається стійка потреба у підвищенні своєї профорієнтаційної компетентності, а також підвищення її результатів. Способи та досвід виконання конкретних професійних дій у процесі проведення профорієнтаційної роботи відпрацьовані у квазіпрофесійній діяльності під час проходження педагогічної практики.

Висновки. Таким чином, було надано характеристику та на основі експертного методу парних порівнянь обґрунтовано рівні сформованості профорієнтаційної компетентності майбутніх учителів технологій.

Укладений та апробований експертний метод парних порівнянь дозволяє викладачам проводити більш ефективну підготовку майбутніх учителів технологій до профорієнтаційної роботи у загальноосвітній школі та визначати рівні сформованості профорієнтаційної компетентності студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

Використана література:

1. *Гуржій А.* Методологія критеріїв оцінювання / А. Гуржій // *Освіта України.* – 2000. – № 44-45. – 1 листопада. – С. 11.
2. *Давыдова Л. Н.* Методика оценки профессиональной компетенции педагога: методические рекомендации / Л. Н. Давыдова. – Астрахань: Из-во ОГОУ ДПО “АИПК”, 2007. – 20 с.
3. *Михеев В. И.* Моделирование и методы теории измерений в педагогике: науч.-метод. пособие для педагогов-исследователей, математиков, аспирантов и науч. работников, занимающихся вопросами методики пед. исследований. – М.: Высш. шк., 1987. – 200 с.

***Процко К. В.* Определение уровней профориентационной компетентности будущих учителей технологий.**

В статье рассмотрено использование экспертного метода парных сравнений для определения уровней профориентационной компетентности будущих учителей технологий.

Ключевые слова: профориентационная компетентность, уровни профориентационной компетентности, ключевые содержательные компетентности, операционно-деятельностные компетентности.

Protzko K. V. Determination of levels of vocational orientation competence of future teachers of technologies.

The article considers the usage of expert method of pair comparisons to define levels of vocational guidance competence of technology teachers to be.

Key words: vocational guidance competence, levels of vocational guidance competence, key content competence, operational and activity competence.

*Рацлав В. В.
Польща*

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ

У статті розглянуто питання перспективності дистанційного навчання та досліджено основні проблеми, з якими стикаються потенційні користувачі освітніх послуг за кордоном.

Ключові слова: дистанційне навчання, альтернативні підходи до навчання, педагогічні технології.

Постановка проблеми. Незважаючи на достаток продуктів і послуг на ринку дистанційного навчання, суперечки про цінність цього підходу в порівнянні з традиційними методами навчання як і раніше продовжуються.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Сучасна педагогічна наука має в своєму арсеналі певні напрацювання в означеній проблемі, серед яких наукові дослідження українських вчених в галузі розвитку дистанційної освіти В. Ю. Бикова, Т. Гусак, П. В. Дмитренко, Н. О. Корсунської, В. М. Кухаренко, О. Малинко, В. В. Олійника, Ю. А. Пасечника, С. Рижкової, С. Сазонова, В. Степашко, П. В. Стефаненко, П. Таланчука, О. В. Третьяка.

Велике значення для розробки системи дистанційного навчання має досвід зарубіжних країн: США, країн Європейського Союзу, Японії.

Постановка завдання. Історико-педагогічний аналіз проблем становлення і розвитку освіти показав, що в даний час у світі накопичений значний досвід реалізації дистанційного навчання як нової форми одержання освіти. У цілому, світова тенденція переходу до нетрадиційних форм освіти простежується у зростанні числа вузів, що ведуть підготовку за новими інформаційними технологіями. Розглянемо перспективи та проблеми сучасних тенденцій розвитку дистанційного навчання за кордоном.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одне з очевидних переваг дистанційного навчання полягає в тому, що воно дозволяє освоювати навчальний курс кожному у своєму темпі. Саме ця обставина в 1994 році привела Пола Уїлдрика до думки створити компанію CyberState University. Йому приходилося щодня витратити багато часу на те, щоб добиратися на роботу, а ввечері їздити на курси підвищення професійної кваліфікації. “Спочатку я їхав у Кремнієву долину, потім повертався додому і, ледь привітавшись з родиною, відправлявся на курси, які закінчувалися в 11 годин вечора, а потім знову їхав додому. І так щодня, – згадує Уїлдрік, президент компанії CyberState University. – Так довго продовжуватися не могло”. Уїлдрік вирішив цю проблему так: він створив центр освіти і навчання в області інформаційних технологій для тих людей, хто просто не в змозі викроїти протягом дня час на відвідування аудиторних занять на курсах, тим більше що територіально вони могли розташовуватися досить далеко.

Оскільки такий навчальний курс пропонується, звичайно в структурованому виді, у виді окремих навчальних модулів, навчання з застосуванням сучасних технологій часто більш узгоджено й уніфіковано, чим традиційне аудиторне навчання. Різні режими навчання